

Med folkekirken på helsemesse i Aalborg

Af Thomas Bro Wormslev Jakobsen

Præst i Aalborg Stift.

Medlem af Aalborg Stifts Udvalg for Folkekirke og Religionsmøde.

Aalborg Stiftsudvalg for Folkekirke og Religionsmøde har været repræsenteret på Helsemessen i Aalborg hvert år i perioden 2006-2012 (samt i 1997). I stiftsudvalgets formålspapir nævnes tilstedeværelse på den årlige helsemesse som en væsentlig opgave for udvalget. Udvalgets tilgang har gennem årene først og fremmest været praktisk. Vi har prøvet os frem. Refleksionen er så efterfølgende sket i form af den årlige beretning til stiftsårbog og stiftets hjemmeside samt selvfølgelig vores interne evaluering. Nærværende artikel vil på samme måde tage udgangspunkt i den praktiske tilgang til det at have en stand på en alternativ messe – som en personlig beretning.

Vær så god! En bøn(ne)?

Sådan mødes mange messedeltagere hvert år ved stand nr. 6. ”En bønne”, af chokolade, altså, og mange tager imod med et smil. ”Dejligt at se, at folkekirken har humor”, siger en. ”Godt, at I er her”, siger en anden. Andre er mere overraskede: ”Måske vil du også have en bøn med”, siger vi og giver mulighed for at trække et lille lamineret kort med et billede af kaffebønner på den ene side og en lille bøn på den anden. Nogle smiler forlegent og går videre. Andre vil have at vide, hvad de ord så betyder lige i dette menneskes situation. I 2012 delte vi 450 gode bønner ud.

De små chokoladebønner og kort har givet mange ordskifter og smil men også ført til lange samtaler, sjælesorg og konkret forbøn. Man kan gemme sig længe bag en chokoladebønne, mens man tager mod til sig for at komme frem med sit ærinde, eller man kan komme videre med et ”tak for bønnen.” Det virker godt i situationen, selvom man sikkert kan indvende alt muligt imod mannakorn eller chokoladekort. Faktisk oplever vi, at flere af de andre udstillere kommer hen: ”Jeg skal lige have mit kort i år, altså.” Vel at mærke med udlægning: ”sidste år fik jeg sådan en god bøn.” Bedre mulighed for en kort og relevant forkyndelse af evangeliet, kan næsten ikke tænkes. I år hørte vi: ”De ligger i skuffen derhjemme. Så ser jeg på dem en gang imellem.” En anden fortalte: ”Den hænger på opslagstavlen. Så tager jeg den ned efter et år og ser det år, der er gået, i lyset af bønnen.” Jo, de små bønner ”arbejder” sandelig derude.

De seneste par år har vi også tilbudt Kirkefondets ”Bønner på vejen” til de besøgende på standen, ca. 50 stk. per messe. At være på vej er en grundlæggende forståelse hos mange messegæster, og det synes som om, at titlen netop derfor fanger øjet. Jeg tilbød en ældre dame et eksemplar, hvortil hun svarede: ”Nej tak, jeg fik én sidste år, og jeg bruger den hver morgen.” Det er grund nok til, at vi står her år efter år. Et år delte vi flasker med kildevand ud: ”Livets vand” – med en hjemmelavet etiket med billede og relevant bibelcitater (Joh 7, 37), samt tidspunkter for standens tilbud. Det er svært at sige, om det gav øget søgning til vore tilbud, men der var mange små gode ordvekslinger med messegæster. Jo, flaskerne

var virkelig populære blandt messegæsterne, skønt selvfølgelig en investering for os. Næste år bliver det måske noget med ”livets brød” eller ”honningkager”.

Praksis

Praksis er et hovedbegreb, som man må forholde sig til. Kirsten Grube anfører i sin undersøgelse af holdninger hos messegæster i København og Aalborg, at ”den åndelige søgen – indenfor et overvejende holistisk verdensbillede – former sig som en søgen efter de elementer, tilgange og praksisser, som funktionelt kan hjælpe den enkelte videre i forhold til den individuelle udvikling af selvet.” (Grube, s. 27) Dette kan til tider få nogle pudsige udtryk. På årets messe udbød en dame pludseligt: ”Jeg har været henne at kigge på sten.” En fra standen spørger tilbage: ”Nå, købte du så én?” ”Nej, de var alle sammen kolde. Hvis der ikke er varme i en sten, vil jeg ikke have den.” Pludseligt trækker hun sit ærme op og viser den Kristuskrans, hun bærer om håndledet: ”Lige nu varmer den her.” Herefter vender hun sig og går: ”Men det kan hurtigt ændre sig”. Sådan sluttede det ordskifte (desværre). Men også et meget typisk ordskifte fordi man er optaget af det åndeliges funktionalitet, mere end hvad det åndelige er (Grube, s. 18). Man er med andre ord optaget af, hvad der fungerer godt for mig, lige nu, og hvad der kan hjælpe mig videre (Grube, s. 28). Som Kirsten Grube anfører, kan man ikke sige noget generelt om, at der er noget, som er mere troværdigt end andet, netop fordi der ikke er en universel sandhed (Grube, s. 23). Men opsøger man en workshop/et foredrag, er det et udtryk for, at man har et ønske om at blive lidt klogere på, hvad der ligger bag de redskaber, man ønsker at benytte sig af (Grube, s. 11). Kirken står så yderligere med det problem, at messedeltagerne ofte går forbi kirken, fordi de ikke mener, at kirken kan rumme deres spiritualitet. Nogle er helt ”afkoblet en kristen livs- og verdensforståelse (Grube, s. 16).

Efter således hurtigt at have sakset i Grubes rapport bliver folkekirkens dilemma lysende klart, såfremt man ønsker at være aktivt tilstede på helsemesserne. For man må tage udgangspunkt i konkrete praksisser som fx bønnekort, lys og Kristuskrans, og man må kunne se en værdi i de mange korte møder og ordskifter. For i vores protestantiske sammenhæng har vi haft umådeligt svært ved at forholde os til tro som praksis, men det er ikke desto mindre i samtalen om praksis, at det frugtbare møde med messegæsten synes muligt. Derfor er det også karakteristisk, at flere miljøer i folkekirken – og vi i Aalborg er ingen undtagelse – forsøger at revitalisere gamle kristne praksisser, som navnlig har deres udspring og liv i ortodoks og katolsk sammenhæng. Man kan videre nævne lystænding/lysglober, Jesusbøn, pilgrimsvandring, meditation, retræte, ikoner, helende bøn og mange andre ting. Så selvom disse praksiselementer fra tid til anden skaber behov for ”religionsdialog” internt i det folkekirkelige bagland, har kristen praksis fra begyndelsen været overskriften for Aalborg Stiftsudvalgs stand på Helsemessen. Det

signalerer vi klart med standens banner: ”Kristen Spiritualitet, Bøn og Praksis – Folkekirken i Aalborg Stift – Pilgrimsvandring og Kristen Meditation”

”Vi har prøvet at finde veje til at gøre sider af kristendommen relevant for de mennesker, som besøger messerne.”

Hvorfor står vi der?

Vi har aldrig haft den store forkromede debat om, hvorfor vi står på messerne. Snarere har der været tale om en løbende samtale i forbindelse med de årlige evalueringer. Og holdningerne har virkelig været meget forskellige. Men vi har alle – nuværende som tidligere medlemmer – været drevet af, at vi skulle være der. Et af udvalgets tidligere medlemmer siger i Folkekirke og Religionsmødes Jubilæumshæfte: ”Det, der foregår her, er ikke ligegyldigt pjat. I cafeteriet, hvor bordene står tæt, kan man blive ufrivilligt vidne til følgende: Et midaldrende par sidder og kigger på de farvede streger, de har fået tegnet i hænderne (200 kr.!). Han græder. Hun argumenterer: ’Jamen når han

siger det, så bliver vi altså nødt til at blive skilt.' Man føler sig uhyggeligt magtesløs." Det er forbundet med stor smerte at blive konfronteret med et så tragisk ordskifte. Så skal vi altså være der, lige meget hvad. Flere af os har oplevet, at messegæster er kommet hen til os, og har sagt flygtigt: "Det er godt, at I står her" eller "der er brug for, at også I er her." Og væk har de været igen. Ingen samtale, kun denne lille opmuntring. Det er – kunne man sige – den negative begrundelse for at være på messerne.

Den positive begrundelse er måske kærligheden til det søgende menneske og ønsket om dialog. I lytterunden "Tro i lære" siger en af informanterne: "En spirituel dialog kan kun ske, hvis du er personlig og giver noget af dig selv, og spørger ind til din egen erfaring, sætter sprog på egne erfaringer og liv. Man må starte på erfaringsplanet. Senere – efter lang tid – kommer teologien" (Christensen m.fl., s. 11).

I en eller anden forstand er det selvfølgelig en efterrationalisering at bringe dette citat i spil, for vi har jo prøvet os frem. Vi har prøvet at finde veje til at gøre sider af kristendommen relevant for de mennesker, som besøger messerne. Vi har været meget lavpraktiske på vores egen måde. Måske har vi også været i en form for trods. For det kan ikke være rigtigt, at den religiøse søgen skal gå uden om folkekirken, fordi "kirken ikke forstår mig" (Møllerup-Degn m.fl., s. 10). Man må kunne være sammen i et fælles rum uden at skulle være enige. Tolerance er ikke ligegyldighed men at give den anden rum, at lytte til den anden og gå et stykke ad vejen med den anden.

Forud for messen i 2010 forsøgte udvalget at finde en fælles formulering om udvalgets deltagelse på alternativmesserne. I referatet konstateres, at vi da ofte havde talt om det, og at vi hver især nok havde vore gode grunde, ellers ville næppe være med. Og den daværende formand for udvalget finder så en formulering, som har stået siden: "Om noget er bibelsk og kristent, så er det synet på det hele menneske og omsorgen for det hele menneske. Det handler om at tage og møde mennesket, som det er, og hvor det er ... Det handler om at stille sig på samme niveau som ligeværdige parter så at sige i øjenhøjde. Besøgende på Helsemessen forventer i høj grad en sådan åbenhed for det menneske, med tilbud om samtale og bøn ... Vi kan på en særlig måde udtrykke synet på og omsorgen for det hele menneske i en åben samtale og med mulighed for bøn. Derfor er vi med på messen".

Standen – en samtalestand

Standens indretning har varieret fra år til år alt efter tema. Hvert år har vi haft en flot gulvdekoration i forhold til tema, en vandkunst, en blomstrende ørken og paradisetts have. Og det er blevet bemærket. Andre udstillere og messegæster er kommet hen, "for lige at se, hvad I har fundet på i år." Ellers er det vigtigt med en visuel rolig stand – men med mulighed for aktivitet, så messegæsten rent faktisk kan komme "indenfor". Et år havde vi fodtætning (2008), og i år skriftestol (2012). Tidligere har der været mulighed for at tænde et lys i lystræet, samt at skrive en bøn. Det er desværre ikke længere tilladt med levende lys på standen. Vi har derudover satset på en enkelt markant dekoration, fx et maleri af Erik Boye (Livets vand), fotostat af et etiopisk ikon (Jesusbønnen), drivtømmerkors (Livets træ), og fotostater af keltiske kors (Keltisk spiritualitet).

Med et smil siger man, at kaffen er folkekirkenes tredje sakramente. Så det er ingen overraskelse, at folkekirken de seneste år har budt på kaffe også på helsemessen i Aalborg. Vi har et lille cafébord, hvor vi byder på kaffe og en snak. Det har faktisk betydet, at vi har fået nogle messegæster til at bruge

tid på standen. En ung pige kom pludselig ind, satte sig, og spurgte mig uden yderligere introduktion: ”Hvad er kristen meditation?” Ca. 20 minutter efter sagde hun: ”tak”, rejste sig og gik uden yderligere høfligheder. En sær, men egentlig også smuk oplevelse. Andre er selvfølgelig blevet til lange, dybe samtaler. Eller den meget talende norske udstiller fra nabostanden, som hele tiden syntes, at kaffen duftede så herligt. Det kom der megen, god religionsdialog ud af. Vi kalder det for en samtalestand.

Standens tilbud

Med hensyn til standens konkrete tilbud, kan vi med baggrund i vore iagttagelser og erfaringer, som vi for en stor del har set bekræftet i Kirsten Grubes rapport, sige, at en stand bør rumme tre niveauer af tilbud:

Den hurtige kontakt: Vi tilbyder chokoladebønner og bønnekort, ”Bønner på vejen”. Et år tilbød vi ”Livets vand”. Det giver korte ordskifter. Men vi kan se, at bønnekortene ”arbejder” derude. Nogle messegæster stopper op og snakker lidt. Andre kommer tilbage senere for en længere snak. Vi sælger kristuskranse og små russiske ikoner. De går godt, og giver anledning til vejledning i brugen og samtale i det hele taget. Slutteligt sælger vi udvalgte bøger med relevans for årets tema og i år også keltiske smykker. Man skal være opmærksom på, at når prisen er over 150 kr., bliver interessen for at købe betragteligt mindre. Selvfølgelig uddeler vi også diverse foldere mv.

Kom indenfor: Handler om tilbud, som får en messegæst til at tilbringe lidt mere tid på standen. Altid virkningsfuldt og relativt ufarligt er kaffen. Det giver samtaler om løst og fast, men munder også ud i åndelig vejledning og forbøn, når folk har ”taget mod til sig”. Der var tidligere mulighed for at tænde lys, som havde en hvis interesse, og skrive en bøn. Vi har haft fodtødder med åndelig samtale, og i år ”skriftestolen”. Gennem alle årene har der været et udtalt tilbud om forbøn. Men det er et spørgsmål, om vi ikke skal være mere tydelige om at tilbyde (helende) forbøn.

Foredrag/workshops/meditationer: Disse foregår ikke på standen men i særlige lokaler, og er rettet mod den messegæst, som ønsker at fordybe sig. Vore særlige tilbud har gennem årene haft relation til årets tema. Middagsmeditationerne er det gennemgående tilbud, og spændende fordi de kræver, at man er aktiv. Og som de har udviklet sig, bevæger de sig i grænselandet mellem kristendom og ny-åndelighed. Det giver overraskelser og skuffelser i begge lejre, hvis man kan sige det sådan. Men det er også der, hvor det at vandre sammen tager sin begyndelse.

Bogen *Jesus and the Gods of the New Age* er her værd at konsultere i forbindelse med, hvilke tilbud en given stand skal have. Forfatterne taler om *inkarnatorisk mission*. Evangeliet står over alle kulturer, jo, men vi må leve og praktisere troen i kulturen, og møder mennesker netop der. Kirken må forlade sin fæstning og træde ind i søgerens verden (Clifford og Johnson, s. 25). Forfatterne gennemgår de mere etablerede ny-åndelige praksisser og veje til – ud fra et kristent synspunkt – at være i dialog og medvandrerskab. Man kan indvende, at meget af det nye ikke er med, og at man arbejder ud fra tanken om etablerede og veldefinerede spiritualiteter. I den forstand er billedet meget mere blandet i dag. Men bogens værdi ligger i holdningen til at være på messe som kristen stand. Som det siges, skal vi ikke stå udenfor og uddele traktater men være indenfor og være som jøde for jøderne, være uden lov for dem uden lov, svag for de svage osv. (1. Kor 9, 20ff). Sat i så konkret en kontekst er det et både foruroligende og provokerende udsagn, men også befriende.

Middagsmeditation

Som et enkelt eksempel på vore specifikke tilbud vil jeg nævne, at vi siden 2007 med en enkelt undtagelse har tilbudt fællesbøn ved middagstid. Det er virkeligt et eksempel på, hvordan vi har prøvet os frem, indtil vi de to sidste år endelig har ”knækket koden”. Vi lagde ud med klassisk tidebøn, tolvsang. Deltagerantallet var til at overskue. Messeledelsen opfordrede os at finde et andet navn, som blev Middagsmeditation og give en mere indbydende præsentation. Det fik mange til at komme, og til at gå igen, selvom vi havde blødt op på formen. Som nogle sagde højlydt: ”Øv, der er for kristent.” Den følgende dag projicerede vi en glasmosaik af Frans af Assisi op på væggen, hvilket bragte deltagerantallet væsentligt ned. Men dem, som kom ind, blev så til gengæld.

Vi måtte her afgøre hvilken balance, der består mellem præstation og konkret indhold. Man skal ikke på forhånd skræmme deltagere væk, på den anden side kan overskriften ”middagsmeditation” betyde næsten hvad som helst. Det fik nogle til at føle, at tilbuddet var noget andet end forventet. Nedtoner vi så sider af den kristne tro og de aspekter af kirkens lære, som erfaringsmæssigt støder an?

Ja, det er måske det, vi kan bebrejdes ved at tilbyde keltisk inspireret middagsmeditation. Men den keltiske spiritualitet og den ny-åndelige tankegang kan jo ”tale sammen”. Der er klare tilknytningsspunkter i det holistiske, i naturbillederne, det med mennesket i centrum, de helliges medvandring, og det ”rummelige” gudsbillede. Eller sagt på en anden måde, gudsbilledet kvalificeres sjældent på en ekskluderende måde. Også her er der en balance, som vi har måttet tale om: Vil vi vandre sammen i en bønsspraksis med mennesker, som ikke nødvendigvis er kristne, og som i år: holde nadver for forsoning og heling af jorden, eller vil vi, at bønnen skal være et bekendelsesstatement – for nu at sige det sådan? Tilslutningen var i år overvældende. Folk kom til standen, ”det kan folkekirken altså også”, sagde flere, medens andre syntes, at ”det var godt”. En af byens kristne personligheder sagde: ”det her skal kirken også”.

Ved årets evaluering diskuterede vi meditationerne, som de to sidste år har været et crossover med brug af ”østlige” syngeskåle. At der kom så mange i forhold til tidligere, skyldes måske syngeskålene, eller at messedeltagerne har fået tillid til os. Teksterne er åbne, ja, men kristne, og syngeskålene er en del af den skabte verden, og kan også bruges til at prise Gud. Så skal kirken blive i sin fæstning, og holde en ”korrekt” tidebøn, eller gribe en god mulighed for en fælles praksis i grænselandet mellem kristendom og ny-åndelig spiritualitet, hvor nogle kristne bønnen vil ”arbejde videre” i deltagernes bevidsthed? Vi konkluderede: ”jøde for jøderne og græker for grækerne.” Næste år bliver det måske Thomas Keating og centrerede bøn. Vi er på vej – altid!

Litteratur

Berit Schelde Christensen m.fl., *Tro i lære. Lytterunde Folkekirkens møde med tidens åndelige strømninger*, Frederiksberg, 2008

Ross Clifford og Philip Johnson, *Jesus and the Gods of the New Age*, Colorado Springs, USA, 2003

Lars Møllerup-Degn m.fl. *Tro i tiden. Lytterunde blandt mennesker inspireret af østlig religiøsitet og spiritualitet*, Frederiksberg, 2008

Kirsten Grube, *Jeg vælger det, der virker – mødet med en selvudviklingsorienteret livsstil*, Areopagos, Frederiksberg, 2010